

AMO - - Bible en mashi du Congo
Munkwa munene oku barhumisi ba Yezu na Ekleziya
Bakolaga na C.D.P.C.L., Bukavu bulya omu *EBIBLIYA NTAGATIFU*,
Verbum Bible, Kinshasa 1992, rhudomire binwa binji bya mashi

AMOS! עמוס

citabu Lungwe ahunyiremwo abantu obushinganyanya

Enshokolezi

Amosi àli mungere embere arhondêre omukolo gw'obulêbi. Abàga omu cishagala c'e Tekowa, hofi n'olubibi lw'irungu ly'e Yuda (1,1), ci yehe arhàli mwana wa mulêbi. Nyakasane àcimwishoga erhi ali oku irango, ayâbwire, àmurhuma mpu ajiyigîriza omu bwâmi bw' Israheli, e mwênê. Ci kwônene hisangi hitya hyône arhondire omukolo, àlibirhwakwo mpu arhenge omu Israheli.

Amosi ayigîrizagya amango ga Yerobwâmi wa kabirhi. Ago mango obwâmi bwa Israheli bwali jire enyanya bwenêne. Ci kwône obwo bugule bwâli bw'en'igulu. Abakulu b'ecihugo bakagilama omu bugale. Obwo bugale bwarhengaga omu kulyâlyanya n'omu kulibuza abakenyi bwenêne. Oburherekêre bwâbo burhâli bw'okuli. Obwo bworhere bwâbo bwagayisa Nyamuzinda bwenêne. Akalihira olugendo lubi lw'obugamba bwa Israheli: okushubuka, okulyâlyanya, okulangalira oburherekêre bw'obunywesi.

Nyamubâho, Mwâmi w'Igulu, ahana amashanja goshi; ayishihana Israheli bwenêne kulya kubà Nyamuzinda acishogaga ye, kumurhegesire abè mushinganyanya bwenêne omu bworhere bwâge. «Olusiku lwa Nyamubâho» lwayishibà lusiku lwa mwizimya mudârhi ci arhali lwa bulangashane. Olwihôlo lwayishibà ludârhi. Amosi amanyisa oku obulangalire ho bucirî, oku iburha lya Yakobo n'oku basigire omu mulala gwa Yozefu. Israheli ayishigaluka omu bworhere bwâge burhanzi n'okuhâbwa akalamo kinja kashushîne n'ak'omu ishwa ly'amasima.

EBIRIMWO

1. Okutwîrwa olubanja kwa Israheli n'agandi mashanja: cigabi 1-2
2. Okurhondwa kwa Israheli: cigabi 3-6
3. Okubonekerwa karhanu: cigabi 7-8, 10
4. Israheli ayishishubizibwa omu bworhere bwâge burhanzi: cigabi 9, 11- 18

1

Izino ly'ecitabu

¹ Ebinwa bya Amosi. muguma muli balungere b'e Tekowa, ebi àbwîne biyêrekire Israheli oku ngoma ya Oziyasi^a w'e Yuda, n'oku ngoma ya Yerobwâmi, mugala wa Yowasi^b, mwami w'Israheli, myâka ibirhi embere ama-ngo igulu lyageragamwo omusisi. ² Anaciderha, erhi: «Nyamuzinda amakungulira e Siyoni, amayumvisa izm lyâge kurhenga e Yeruzalemu, obulambo bw'abangere bukola omu mishîbo, obusongerwe bwa Karmeli bwamâyûma».

^a1.1 Uziyahu oyo enfasè n'ecigereki byahinwire Oziyasi

^b1.1 Yowash oyo enfasè n'ecigereki byahinwire Yowasi

I. Olubanja lw'amashanja gayegîre Israheli n'olwa Israheli yene

Damasi

³ Ntya kwo Nyakasane adesire: «Oku mabî asharhu ga Damasi n'oku ani^c, nàhizire burhashubira nyuma! Kulya kuba bàtûntumire Galadi n'e-byûma baja bakulula. ⁴ Nkola nâdûlika muliro enyumpa ya Hazaheli, n'enyumpa za Ben-Hadadi zisingônoke. ⁵ Nâherêrekeza oli oku ntehe aha Bikeat-Avena n'oyîmire aha Bet-Edeni, n'olubaga lwa Aramu luhêkwe omu bujâ e Kiri, ntyo kwo Nyakasane adesire.

Gaza na Filistiya

⁶ Ntya kwo Nyakasane adesire: «Oku mabî asharhu ga Gaza n'oku ani, nàhizire burhashubira nyuma. Kuli kuba bàkundwire embaga zoshi, mpu bazihêke omu bujâ e Edomu. ⁷ Nkola nadûlika muliro ebyôgo bya Gaza, bisingônoke n'enyumpa zâge. ⁸ Nâherêrekeza oli oku ntebe aha Ashidodi, n'oyîmire aha Askeloni, nâyêrekeza okuboko kwâni emunda Akorana ali, na ngasi hiciigire hya Bafilistini hiherêrekere hyoshi», ntyo kwo Nyakasane adesire.

Tiri na Fenisiya

⁹ Ntya kwo Nyakasane adesire: «Oku mabî asharhu ga Tiri n'oku ani, nàhizire burhashubira nyuma! Kulya kuba bàhânyire embaga z'e Edomu omu bajâ, buzira kukengêra ecihango ca bene wâbo. ¹⁰ Nkola nâlikira omuliro oku byôgo bya Tiri, gumuyôkere enyumpa.»

Edomu

¹¹ Ntya kwo Nyakasane adesire: «Oku mabî asharhu ga Edomu n'oku ani, nàhizire burhashubira nyuma! Kulya kuba âhivulwîre mwene wâbo^d n'engôrho, buzira, lukogo, abîka n'omujina guruhwa, n'obumvu ensiku zoshi. ¹² Nkola nâlikira omuliro kuli Temani, gusingônole enyumpa za Bosra.»

Amoni

¹³ Ntya kwo Nyakasane adesire: «Oku mabî asharhu ga bene Amoni n'oku ani, nàhizire burhashubira nyuma. Kulya kuba bàbwâgwire enda z'abakazi bali mazîmi b'e Galadi, mpu lya bagalihya ecihugo câbo.. ¹⁴ Nkola nâyâkiza omuliro oku byôgo bya Raba, gusingônole enyumpa zâge, ebe ndûlù y'ebîrha, omu lusiku lw'okulwa, omu malibuko, olusiku lw'ecihûsi. ¹⁵ Na mwâmi wâbo ahêkwe bujâ, ye haguma n'abarhambo bâge boshi», ntyo kwo Nyakasane adesire.

2

Mowabu

¹ Ntya kwo Nyakasane adesire: «Oku mabî asharhu ga Mowabu n'oku ani, nàhizire burhashubira nyuma. Kulya kuba bàyôcire, basirîza orhuvuha rhwa mwâmi w'e Edomu. ² Nkola nalîkira omuliro kuli Mowabu, gusingônole enyumpa za Keriyoti, na Mowabu aherêrekere omu ntambala, omu ndûlù y'ebîrha, oku izù ly'omushekera. ³ Nâmuyirhira omwâmi, n'abarhambo bâge boshi mbatwe amagosi», ntyo kwo Nyakasane adesire.

^c**1.3** : Oku mabi asharhu n'oku ani: kwo kuderha mabi manji.

^d**1.11** : Mwene wabo: Israheli na Edomu baligwerhe shakulûza muguma: Ezau ali mukulu wa Yakobo, cûbaka c'Israheli.

Yuda

⁴ Ntya kwo Nyakasane adesire: «Oku mabi àsharhu ga Yuda n'oku ani, nàhizire burhashubira nyuma. Kulya kuba bàkabulîre amarhegeko gâni barhanashimbaga ebinwa byâni,- kulya kuba bahabusire erhi bazimu bâbo barhuma, kulya bishe bâbo nabo bàjiraga. ⁵ Nkola nalîkira omuliro kuli Yuda, gusingônole enyumpa za Yeruzalemu.

Israheli

⁶ Ntya kwo Nyakasane adesire: «oku mabî asharhu g'Tsraheli n'oku ani, nàhizire burhashubira nyuma. Kulya kuba bàguzize omushinganyanya nsaranga n'omukenyi kugulu kwa nkwerho. ⁷ Kulya kuba banatûntume amarhwe g'abakenyi, n'okuhabula enjira z'aba-rho; kulya kuba omwanarhabana bo n'ishe banahame^e munyere mugu-ma, mpu basherêze Izino lyâni. ⁸ Kulya kuba banagwîshire eburhambi bwa ngasi luhêrero oku myambalo barhônga cikinja, na bulya bananywe amanvu g'abatwirîre olubanja omu mwa nyamuzinda wâbo. ⁹ N'obwo nàherêrekezagya Aba-Amoriti embere zâbo, omujûnja gwâbo gwâli nk'ogw'enshûngurhi n'emisi yâbo nka ya mwabira-njovu. Nàherêrekeza amalehe gâge enyanya, n'emizi yâge idako. ¹⁰ N'obwo nie nàmurhenzagya omu cihugo c'e Misiri, myâka makumi ani goshi ornw'irungu, erhi nie mmushokolîre, nti muyîmike omu cihugo c'Aba-Amoriti. ¹¹ Nàcishoga abalêbi omu bagala binyu, n'abanya-ciragâne^f omu misole yi-nyu. Ka nywesire wâni bene Israheli?» Kwo Nyakasane adesire. ¹² «Mwagalinywesa abanya-ciragâne amanvu, n'abalêbi mwâbahanza; mpu: «Murhalêbaga». ¹³ Niehe nkolaga nammubamba oku idaho, kula engâlè babumbire mîha ya mihuli ya ngano eyorha aha eri. ¹⁴ Omubidu bwenêne abula oku âyâka, ciri-misi âbula oku acigonyôla, n'e- ntvali ebule oku yâciciza. ¹⁵ Omulwi w'emihêro arhâbone nsimikiro, omulibisi mukulu ntaho âyâki-ra, na nn'eciterusi arhâcire. ¹⁶ N'entwâli kulusha abandi yâyâka erhanayambirhi olwo lusiku», kwo Nya- kasane adesire ntyo.

3

I. Nyakasane ahana Israheli

Okucishogwa n'obuhane

¹ Yumvi aka kanwa Nyakasane ambwîzire, wâni bene Israheli, ninyu muli milala narhenzagya omu cihugo c'e Misiri. ² «Mwenene nàmanyire omu milala yoshi y'igulu, co cârhuma nammurha-ngula oku mabî ginyu goshi mwàkozire^g.

Nyamuzinda amâderha, omulêbi arhankahulika

³ Ka bantu babirhi banacîgoshôle mpu babalama haguma barhanakulâlira-ga? ⁴ K'omwana w'entale analûmbire emwîna arhanahîrwe bici? K'entale enalûmbire emuzirhu erhanabwîne omunyama? ⁵ K'akanyunyi kanagwe omu murhego buzira cambo cikakulwîremwo? K'akasiha kanacîfundikire obusha karhanagwasize? ⁶ K'omushekera gunabûhirwe omu lugo n'olubaga lubule kwayôboha? K'obuhanya bunaje omu cishagala arhanali Nyakasane obudwîrhe? ⁷ Okunali, Nyakasane Nyamuzinda arhajira ebi arhamanyisagya aba-rhumisi balêbi bâge, ⁸ Entale

^e2.7 mashi gahire ago, mpu kuhama, kuli kuderha kuhusha n'oyo munyere:

^f2.11 : Abanya-ciragâne: bali bantu bacihanyire emwa Nnâmahanga; bakazigihâna eciragâne c'okurhanywa idivayi erhi ngasi kandi kantu koshi kankalalusa. N'abo bantu barhamômagwa. (Rhulole muli Mib 6, 2-4; Bac 13, 4-7; Lk 1, 15). 4, 1: Bashani: muli omu Yordani. Ciri cihugo cigwerhe olwabuko lunene (Lush 32, 14; Eze 39, 18; Lul 22, 13).

^g3.2 : Omu kalamo k'abantu, Nyamuzinda akayisha alirhangula abantu, nk'arhali baciza (Lub 4. 31; Lul 64, 10; Lk 1, 68) erhi ali bahana (Hoz 1, 4; Yer 5, 9).

ekalûmba, ndi orhayôboha? Nyakasane Nyamuzinda amâderha, ndi wankabula bumanyisa emyanzi yâge?

Samâriya âhemuka anaherêrekera

⁹ Muhamagaze omu nyumpa z'e Asuru, n'omu ndâro z'e Misiri, muderhe: Mujire endêko oku ntondo. ya Samâriya, mulole isirhe liri mw'eci ci-shagala n'obulyâlya muli co! ¹⁰ Barhishi bushinganyanya, Nyakasane okudesire, bulyâlya na bushambo bwône omu nyumpa zâbo. ¹¹ Co cirhumire Nyakasane Nyamuzinda aderha ntya: «Omushombanyi âgo-rha ecihugo; emisi ogwerhe bâyitwa n'ecihugo bacihagule.» ¹² Ntya kwo Nyakasane adesire: «Nka kula omungere arhêsa rhugulu rhubirhi omu kanwa k'entale erhi luhande lw'irhwiri, kwo bâjira abana b'Israheli bali omu Samâriya, ba-lya babwarhîre eburhambi bw'encingo n'oku mushego gwâyo.»

Kuli Beteli n'enyumpa z'obulimbi

¹³ «Muyumve munarhonde enyumpa ya Yakobo, kwo Nyakasane Nyamuzi-nda w'Emirhwe adesire. ¹⁴ «Olusiku nahana Israheli oku mabî gâge, nâshangula empêro z'e Beteli, amahembe g'oluhêrero gâhenguka, garhogere oku idaho». ¹⁵ Nâshâba enyumpa z'empondo n'ez'ecanda; enyumpa z'amahembe g'e-njavu zahôngoka, na nyumpa nyinji ziherêrekere», kwo Nyakasane adesire.

4

Oku bakazi b'e Samâriya

¹ Muyumve aka kanwa, mwe nkafu z'e Bashani^h, mwe muli oku ntondo ya Sarnâriya, mwe mudwîrhe mwalibuza abazamba, mudwîrhe mwatûntuma abakenyi, mwe mudwîrhe mwabwîra bâbalo, mpu: «Lerhaga rhunywe!» ² Nyakasane Nyamuzinda acigashira obutagatifu bwâge, erhi: «Okuli, e-nsiku zâmuyishira, ezi bâmmukululamwo mweshi kuhika oku muzi-nda-zinda nka kula enfi zigwârhwâ oku lulobo. ³ Mwagera omu mirhule, ngasi muguma buhenà embere zâge, mugend'ikabulirwa omu Harmoni»; kwo Nyakasane adesire.

Idini ly'oburhebanyi

⁴ Mujâge e Beteli, mujire abyâha, muje e Gilgali, mujire ebyâha okulu-shire. Murherekêre enterekêro zinyu z'esêzi, n'olusiku lwa kasharhu muhâne entûlo zinyu. ⁵ Mukolêse engezo mpu nterekêro y'obukuze, muyimbize oku muliyirhûla n'omurhima gwoshi, mubûhe emishékera, bulya kwo musîma, wâni bene Isreheli. Kwo Nyakasane adesire. ⁶ «N'obwo nâbwîne nka nammushuka amîno omu bishagala binyu byoshi, nâmmuyîma omugati oku mwinyu kwoshi; murhanagalukaga emunda ndi, kwo Nyakasane adesire. ⁷ Nâmmuyîmire enkuba erhi kucisigire myezi isharhu musarûe, naniêsa e-nkuba oku lugo nâleka n'olundi, ishwa lirebe lyaniamwo enkuba, na lirebe lyâyûma liryâ ntayiniêsagyamwo. ⁸ Bishagala bibirhi erhi bisharhu byajâga byahenânguka mpu bijihûna amiîshi emw'ecindi cihugo, n'enyôrha erhatwîke; murhanagalukaga emu-nda ndi», kwo Nyakasane adesire. ⁹ «Nammuhizirekwo empûsi n'idûrhu nti bimmuyôce, nâyûmya n'amashwa n'enkoma zinyu, enzige zmmulya emburho n'emirhi; murhanagaluka- ga emunda ndi», kwo Nyakasane adesire ntyo. ¹⁰ «Nâmmulikirekwo mujagambo, mujagambo w'e Misiri, nanigûzize abana binyu n'engôrho, n'ago mango ebiterusi binyu byanyagwa, nâzûsa aka-bayo k'ecihando cinyu nti kammuyîhike; murhanagalukaga emunda ndi», kwo Nyakasane adesire.

^h4.1 : Bashani: muli omu Yordani ya muno 2021. Ciri cihugo cigwerhe olwabuko lunene (Lush 32, 14; Eze 39, 18; Lul 22, 13).

¹¹ «Nammutulikanya kulya Nyamuzinda àtulikanyagya Sodomo na Gomo-ra, mwàyôrha kula ecikalakala bayôkola eciko ciyôrha; murhanaga-lukaga emunda ndi!» kwo Nyakasane adesire.

¹² Lolaga lero, wâni Israheli oku wâjira: Bulya nkola nâkujira ntyo, Isra-heli, lero, cirheganyagye okugaluka emunda Nyamuzinda wâwe ali.

Obukuze

¹³ Bulya ye wajiraga entondo àlema n'empîisi, ye manyisa omuntu emihigo yage, ye jira omuceracera n'omwizimya, ye gera enyanya ly'igulu, Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe, lyo izîno lyâge.

5

Olwimbo lw'okulakira Israheli

¹ Muyumve eci cinwa ndesire kuli mwe, ca kulaka, wâni nyumpa ya Israheli: ² Ahirimire. arhanacizûke, mwâli w'Israheli! Atulamire oku idaho lyâge lyo na nênenê, ntaye wamuzûsa. ³ Bulya ntya kwo Nyakasane Nyamuzinda abwîzire enyumpa y'Israheli: Olugo lwâkazagiheka bantu cihumbi oku matabâro, likola igana lyône lwâyôrhana, n'olwakazagiheka igana, likola lyaba ikumi lyône.

Buzira bucîyûnjuze, nta bucire.

⁴ Ntya kwo Nyakasane abwizire enyuma y'Israheli: «Munnongereze, kandi mwâlamaⁱ. ⁵ Muleke Beteli, murhajâga e Gilgali murhagerega e Bersaba, bulya Gi-Igali âhêkwa bujâ na Beteli ashandâla. ⁶ Mulonze Nyakasane kandi, mwâlama. Akaba nanga, âcîhunika nka muli-ro oku nyumpa ya Yozefu, âyisingânola, na ntaye wâyizimiza e Beteli. ⁷ Buhanya bwinyu, mwe mulenganya olubanja, mwe mukabulira obushi-nganyanya oku idaho.

Obukuze

⁸ Ye wajiraga eby'emalunga na Oriyona, ye hindula omwizimya mucêra-cêra n'omûshi budufu ziriri. Ye hamagala amîshi g'enyanja agasheshe oku idaho lyûmu. Izîno lyage Ye Nyakasane. ⁹ Ye shâba enyûbake bwinja, ye kundula olugo luzibuzibu.

Ennongwe

¹⁰ Mwe mushomba omucirânuzi mwinja aha kagombe, mwe murhabona oku muntu oderha buzira bulyâlya. ¹¹ Akaba ntyo, bulya munatûntume omuzamba, munamuvurhise emburho y'aha kwâge, ezi nyumpa nyinjinja z'amabuye mwâyûbasire, mu-rhâcizibêramwo, olu lukoma lunagirîre, mwârhwêzire, murhanywe oku mamvu gâlwo. ¹² Bulya manyire oku amabî ginyu gâli manji, n'ebyâha binyu biri binene. Mwe mulibuza omushinganyanya, mwe muja mwanyaga, mwe muku-mîra omukenyi oku lumvi. ¹³ Co cirhumire omuntu mwirhonzi acîhulikire mwa gano mango, bulya gali mango ga buhanya.

Mube n'omurhima nkana.

¹⁴ Mulonze aminja, muleke amabî, lyo mulama, na ntyo Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe âbâ haguma ninyu, kulya munaderha. ¹⁵ Mushombe amabî, musime aminja, mutwe emmanja kwinja ekagombe; kwakanaba Nyakasane, Nyamuzinda w'Emirhwe, acibabalira Kasigwa wa Yozefu.

ⁱ5.4 : Okulongereza Nyakasane: Kuli kumanya n'okujira obulongza bwa Nnâmahanga.

Obuhane buli hofi.

¹⁶ Co cirhumire Nyamuzinda adesire ntya, Nyakasane, Nyamuzinda w'Emi-rhwe, erhi: «Endûlu yâba ngasi hantu, bâderha omu ngasi njira, mpu: Yoooh, Yoooh!. Bâhamagala omuhinzi oku mishîbo, n'abalasi oku ndûlù. ¹⁷ Bâlaka omu nkoma zoshi, bulya nkola nagera ekarhî kâwe», kwo Nyakasane adesire ntyo.

Olusiku lwa Nyakasane

¹⁸ Buhanya bwâbo abadwirhe bacîfinja olusiku lwa Nyamuzinda: Lwâbà luci kuli mwe olusiku lwa Nyamuzinda? Gwâbà mwizimya, ci arhali mwîkala. ¹⁹ Lebe aderha mpu ayâka entale, agwe oku ngoromora: aderha mpu aje omu mwâge, agwarhirize oku cirhebo, igù limulume! ²⁰ K'olusiku lwa Nyakasane guruhabe mwizimya ci arhali mwîkala? Gwâbà mwizimya ziriri.

Obukuze bw'embuga buli bwa busha.

²¹ «Nshomba ensiku nkulu zinyu, ntazibonakwo, nta musengero njira oku nsiku nkulu zinyu. ²² N'oli enterekêro zinyu munderhera ntazibonakwo, ntalonza entûlo zinyu, ciru ntakalola oku nterekêro zinyu z'ebimasha bishushagîre. ²³ Ntenzâkwo olubî lw'enyimbo zâwe, ntalonza okuyumva ennanga zâwe! ²⁴ Ci okutwa emmanja kwinja kuhulule nka mîshi, n'obushinganyanya nka kîshi karhagana. ²⁵ Enterekêro n'entûlo, ka mwazimpire omu irungu mw'erya myâka maku-mi ani yoshi, wâni nyumpa y'Israheli. ²⁶ Muhêke Sakuto, mwâmi winyu, na Kevani, nyamuzinda winyu, bo bazi-mu mwacîjîrîre. ²⁷ Bulya nkola nammululiza kurhaluka e Damasi, kwo Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe adesire.

6

Abahwinja b'ensiku

¹ Buhanya bwâbo abadwîrhe balimbira muli Siyoni, n'abali omu murhûla oku ntongo ya Samâriya, abo barhambo b'ishanja lirhanzi omu masha-nja, enyumpa y'Israheli eri yâbo. ² Mugere e Kalne, mubone; kurhenga yo muje e Hamati, cishagala cikulu. Kandi muyandagalire e Gati omu Filistiya. Ka yo nyinja kulusha aga mâmi? K'ecihugo câbo co cinene kulusha ecinyu? ³ Mucikebirwe oku olusiku lw'obuhanya nyuma lwashubira, mwabiduhya okuyîmika obulyâlya. ⁴ Muvâmire bwinjinja, mudwîrhe mwalya abana-buzi b'obuso, amanina mwayankaga omu maruli. ⁵ Mudwîrhe mwayimbira olulanga, mudwîrhe mwajirisa enzihwa aka Dau-di. ⁶ Mudwîrhe mwanywêsa amanvu omu bikombe, mwacîshiga amavurha mi-nja minja, ci murhababîri n'okushâbûka kwa Yozefu. ⁷ Co cirhumire, buno mwe mukola mwashokolera abalulizibwa, omulimbo gw'abavâmire guhwe!

Obuhane bwadârhabala.

⁸ Nyakasane Nyamuzinda acîgashire yenene, kanwa ka Nyakasane Nyamuzinda w'Emîrhwe: «Ntakwîrîrwa obucîbone bwa Yakobo, nsho-mba enyumpa zâge, nkola nâhana ecishagala n'ebirimwo byoshi, ⁹ n'omu nyumpa nguma, mukasigala bantu ikumi, banafe. ¹⁰ Hasigala basungunu bone b'okurhenza emirhumba omu nyumpa, na ba-kadôsa ociri embali omu nyumpa, mpu: «Muciri banga?» Ashuze, erhi: «Nanga, muhulike! Izîno lya Nyamuzinda lirhankaderhwa.» ¹¹ Bulya mubwîne oku Nyakasane amârhegeka, oku buhashe bwâge, enyumpa nnene yamâhongoka, n'ensungunu yamâforhama. ¹² K'ebiterusi binalibirhe oku mabuye, ka banahinge enyanya n'empanzi obu mwalenganyize olubanja, n'obushiganyanya mwabujira bululu? ¹³ Mudwîrhe mwacishingira Lo-Debari, mwakaziderha, mpu: «K'arhali misi yirhu yârhuhâga Karnayimu?» ¹⁴ Akaba ntyo, wâni nyumpa y'Israheli, kwo Nyakasane adesire, nkolaga

nâkulerhera ishanja lyâkulibuza, kurhenga aha luso lwa Hamati kuhika oku mugezi gwa Araba»^j.

7

I. Okubonekerwa

Okubonekerwa kwa burhanzi: enzige

¹ Lolagi ebi Nyakasane Nyamuzinda ànyeresire: Càli cirundo ca nzige, gala mango emishabuka emera, nzige nkulu, gala mango bamâyusitwa ebya mwami. ² Zàlikola zajirya ngasi byasi biri omu cibugo byoshi, !ero nàderha, nti: «Mâshi, Nyakasane, babalira! Kurhi Yakobo acilama? Anarhohire bwenêne!» ³ Nyakasane ashukira, àderha, erhi: «Okwo kurhacibe».

Okubonekerwa kwa kabirhi: ecanda-ciri

⁴ Lolagi ebi Nyakasane Nyamuzinda anyeresire: Nyakasane Nyamuzinda ahamagala omuliro gw'okuhana, erhi gwamayôca orhubanda rhunene, erhi gukola gurhangire n'amalambo. ⁵ Lero nàderha, nti: «Mâshi, Nyakasane Nyamuzinda, shukira. Kurhi Ya-kobo acilama? Anacirhohire bwenêne !» ⁶ Nyakasane Nyamuzinda àshukira, aderha, erhi: «Okwo nakwo kurhâcibe.»

Okubonekerwa kwa kasharhu: Olugero

⁷ Lolagi ebi Nyakasane Nyamuzinda ànyeresire: Muntu wâli oyimanzire hofi n'olukûta, erhi afumbasire olugero omu nfune. ⁸ Nyakasane àndôsa, erhi: «Bici obwîne, wâni Arnosi?» Nânî nti: «Luge-ro.» Nyakasane ambwira, erhi: «Nkola nâgera olubaga lwâni lw'I-srabeli, !ero ntâcilubabalire. ⁹ Ahantu Izaki arherekêrera hâshâbûka, engombe z'Israheli zâshandâla, n'enyumpa ya Yerobwâmi nâyigezamwo engôrho.»

Akadali k' Amaziyasi: Amosi àlibirhwakwo e Beteli

¹⁰ Lero Amaziyasi^k, mudâhwa w'e Beteli, àrhuma mpu babwîre Yerobwâmi, mwâmi w'Israheli, erhi: «Amosi adwîrhe akulega omu nyumpa y'I-sraheli; ecihugo cirhankacilembere ebinwa byâge. ¹¹ Yumva ciru ebi aja aderha: Yerobwâmi ngôrho yamuyîrha, n'Israheli alulizibwe kulî n'ecihugo câge». ¹² Amaziyasi àhindamuka. àbwira Arnosi, erhi: «Rhenga eno munda, wâni mulêbi; yâkira omu cihugo ca Yuda, genda olireyo omugati gwâwe, onalêbereyo. ¹³ Ci oleke obulêbi bwâwe aha Beteli; bulya eri ngombe ya mwâmi, mahêro g'obwâmi.» ¹⁴ Amosi àshuza Amaziyasi, erhi: «Ntâli mulêbi, ntanâli mwana wa mulêbi, nâli mungere na muhinzi wa mihumbabumba! ¹⁵ Nyamuzinda yene wâmpamagalaga erhi nyâbwîre obuso, na Nyamuzinda wambwiraga, erhi: «Genda olêbere olubaga lwâni lw'Israheli». ¹⁶ Yumvagya nâwe akanwa ka Nyamuzinda, bulya odesire, erhi: «Orha-lêbaga eby'Israheli, orhalêbaga eby'enyumpa ya Izaki.» ¹⁷ «Akaba ntyo, yumvagya oku Nyamuzinda adesire: «Mukâwe yâbâ mba-raga omu lugo, bagala bâwe na bâli bâwe bahwêra oku ngôrho, ama-shwa gâwe bâgashokôla, nâwe wene wajifira omu cihugo c'amabî, n'I-sraheli alulizibwe omu bujâ kuli n'ecihugo cage.»

^j6.14 : Aha -luso lwa Hamati kuhika oku mugezi gwa Araba, kwo kuderha ecihugo coshi kurhe-nga enyanya kuhika idako.

^k7.10 Amaziyahu oyo enfasè n'ecigereki byahinwire Amazias bulya ezo ndimi zijira embaka z'okuhubula H

^l7.14 : Lola 1 Bam 20, 35; 22, 6; 2 Bam 2, 3-7.

Okubonekerwa kwa kani: Ecirhiri c'amalehe gayêzire

¹ Lolagi ebi Nyakasane Nyamuzinda anyêresire: Càli cirhiri ca malehe gayêzire. ² Ambwîra, erhi: «Bici obwine, wâni Amosi?» Nani, nti: «Cirhiri ca ma-lehe gayêzire.» Nyakasane ambwîra, erhi: «Olubaga lw'Israheli lukola luyêzire lw'okuhwa; ntakacilubabalira bundi». ³ Abimbiza b'ebugale bâlaka olwo lusiku. - kwo Nyakasane adesire, - emi-rhumba yâbâ minji bayikwêba hoshi hoshi. Muhulike!

Oku bishambo n'abanyazi

⁴ Muyumve, mwe mudwîrhe mwatûntuma omukenyi, munadwîrhe mwalo-nza okuhiva abarho omu cihugo. ⁵ Mwe mudwîrhe mwaderha, mpu: «Lero mangaci omwêzi gubalusire gwa- zika, lyo rhuguza engano yirhu, n'oku lwa-Sabato, rhuyukîrize engano yirhu? Rhwanyihya olugero, rhuyushûle engulo, omunzani rhwagujira kundi kundi, rhubarhebe. ⁶ Omukenyi rhwamugula nsaranga, n'ow'obuligo kugulu kwa nkwerho; rhwaguza ciru n'omulôlo gw'engano.» ⁷ Nyakasane acîgashire kw'obwo bucîbone bwa Yakobo, erhi: «Nanga, ntakayibagira ciru n'ehitya ebyo bijiro binyu.» ⁸ K'arhali okwo kwo kwarhumire igulu lyageramwo omusisi, n'abantu bâlyo bali omu mishîho, lyâbira lyoshi nka lwîshi lwa Nili, n'okuhongôkwa nk'olwîshi lw'e Misiri?

Obuhane buciri bufulike: Omwizimya n'emishîbo

⁹ Mw'olwo lusiku, kwo Nyakasane Nyamuzinda adesire, nâzisa izûba aha kasirahinga, nâbwika igulu mwizimya mûshi. ¹⁰ Ensiku nkulu zinyu nazihindula mishîbo, enyimbo zinyu zoshi ndûlû; ebibunu binyu byoshi nâbiyambika busunzu, n'amarhwe ginyu goshi ngahirekwo olubala. Nâjira eyo mishîbo ebe nka ya mwana wa cusha kuhika ebuzinda lwâbâ lusiku lwa burhe.

Ishali n'enyôrha y'oluderho lwa Nyamuzinda

¹¹ Loli oku ensiku zâyisha, kwo Nyakasane Nyamuzinda adesire, nârhumu i-shali omu cihugo, lirhali ishali lya biryo, erhi nyôrha ya mîshi, ci ishali lya kuyumva oluderho lwa Nyamuzinda. ¹² Kurhenga oku nyanja kuhika oku yindi, bâgenda bahenanguka, bâgenda bahabuka kurhenga oku nyanja kuja idako mpu balilonza oluderho lwa Nyamuzinda barhanalushimâne!

Emyanzi mihyahya y'obuhane

¹³ Mw'olwo lusiku, abanyere binjina b'ensûli n'abalamba bâfâ n'enyôrha. ¹⁴ Balya balahira Ashima^m w'e Samâriya, balya baderha, mpu: «Mbotumirha nyamuzinda wâwe, wâni Dani!» na mpu: «Mbotumirha Musîmwa wâwe, wâni Bersaba!» abo bakumba burhazûka.

Okubonekerwa kwa karhanu: Okushâbwa kw'amahero

¹ Nanacibona Nyakasane ayîmanzire hofi n'oluhêrero, âderha, erhi: Shuûrha omunâra, oburhungiri burhoge; nkola nâbabeza amarhwe boshi, n'abankasigala, mbanige n'engôrho; ntâye ciru n'omuguma muli bo waderha mpu ayâka, ntâye ciru n'omuguma muli bo wâfuma, ² Bakaderha mpu bacîbisha ekuzimu, okuboko kwâni kwabajalabulayo; bakashonera oku nkuba, nabahonyakwo; ³ bakacîfulika oku busongêrwe bwa Karmeli, nâgendibarhenzakwo, mba-gwârhe,

^m**8.14** E Samâriya yali obugashanize bwa *nyamuzinda mukazi*, <https://wp.unil.ch/allesavoir/zut-on-a-encore-oublie-madame-dieu/> (20.01.2021); hali amango ye bakagiderha Ashera, *muzimu-kazi* omu Israheli

bakacîfulika omu ndalâla y'enyanja, nnantegeke ihirahiraⁿ Iya- mwo libalumiremwo: ⁴ Bakacihêka bujâ emw'abashombanyi bâbo, nnantegeke babanigûze, amasu gâni garhabarhengekwo, kwa kubayîrha ci arhali kwa kubaciza.

Obukuze

⁵ Nyakasane Nyamuzinda w'Emirhwe, amabâ nk'ahuma oku igulu lyama-juguma, abaliyûbakakwo boshi bamaja omu mishîbo: Iyamâbira lyoshi ak'olwîshi Iwa Nili, Iyamânashubifombera nka Nili w'e Misiri. ⁶ Nyakasane àyûbakîre obwâmi bwâge emalunga n'akakubiro kage akadèêkereza omu igulu; anahamagala amîshi g'enyanja agashêsha omu igulu; izîno lyâge ye Nyakasane.

Enkola-maligo zoshi zaherêrekerâ

⁷ «Wâni bene Israheli, -kwo Nyakasane adesire, -ka mwe mulushirage Abanya-Etiyopiya?⁹ K'arhali nie narhenzagya Israheli omu cihugo c'e Misiri, nka kulya nârhenzagya Abafilistini e Kaftori n' Abakaldeyi e Kiri? ⁸ Loli oku amasû gani gayêrekîre obwâmi bw'ebyâha, nti mbahyajire hano igulu. Ci kwônene ntahyajire lwoshi enyumpa ya Yakobo», kwo Nya-kasane adesire. ⁹ «Bulya nkola nârhegeka, ndundaganye n'enyumpa y'Israheli ekarhî k'amasbanja goshi nka kula banashebulira oku kayungulo n'ehibuye hitya hirharhogere oku idaho. ¹⁰ Abanya-byâha b'olubaga lwâni boshi bâhwera oku ngôrho, balya bakaziderha, mpu: «Obuhanya burhayishe, burharhuhikekwo».

I. Emirali y'okuyûbaka buhyahya

¹¹ Mw'olwo lusiku, nazimbôla enyumpa y'omushambûkiza ya Daudi, nâfu-kâza emirhule, nârhenza ebigûkâ. ¹² Lyo bahashiyîma omu bya Edomu bisigîre n'omu mashanja goshi gâlî-nshizire, kanwa ka Nyakasane kâyunjuza ebyo. ¹³ Loli oku ensiku ziyiruka, kwo Nyakasane adesire, ezi okuhinga n'okusâârûla, okukanda n'okumîra byakulikiranamwo. Entondo zâhululamwo amanvu^p mahyahya, orhurhondo rhwoshi rhwayengûla erhi go ga-rhuma. ¹⁴ Nâshubiyimanza olubaga lwâni lw'Israheli; bashubiyûbaka ebishagala byâshâbûsire, banabêremwo, bâgwika enkoma bananywe amamvu ga muli zo, bâhinga amashwa banalye ebyamwo. ¹⁵ Nâbashubiza ecihugo câbo, na ntaye wacibarhenze omu cihugo nâbahîre; «ntyô kwo Nyakasane Nyamuzinda wawe adesire.

ⁿ9.3 « ihirahira» eba njoka nkali

⁹9.7 Ka we lushirage Etiyopia?: Israheli arhacîkungaga okuba lubaga lwishogwa Iwa Nnâmahanga. Ciru Israheli arhalishi- ngânîne okucishogwa na Nnâmahanga. Akaba Nnâmahanga acimwishogaga embere z'agandi ma-shanja, bwâli bwonjo bwa Nnâmahanga yene burhumire. Bulya Nnâmahanga azigira abantu boshi.

^p9.13 «enkoma n'amamvu» nabyo ziri nshokano za Nyamuzinda, kuli kwa bulagirire na kwa makwanane okubikolesa kwinja, bulya ngasi nshokano ekolesibwe kubi omu câha eheka